

Martilapu vajvirág (*Orobanche flava* Mart.) a Dél-Dunántúlon

TÓTH István Zsolt

H-7150 Bonyhád Kossuth L. u. 23.

1997 őszén, az első fagyok után, Magyaregregy községhatárban a Völgység-patak mentén a Kelet-Mecsek Tájvédelmi Körzet egyetlen ismert *Equisetum hyemale*-lelőhelyét ellenőriztem. A patakot az erdő szélén *Petasites hybridus* kíséri, és a korábbi fagytól már elfonnyadt levelek között az egyik növény tövével *Orobanche*-faj száraz kóróját vettem észre. Mivel tudtam, hogy a hazánkban előforduló szádor-fajok közül a ritka *Orobanche flava* a csalapun élőködik (vö. SIMON 1992), kíváncsian vártam 1998 nyaráig, hogy az élő növényt beazonosíthassam. A kiadós esőzések miatt tavasztól elöntések érték a területet, még a *Petasites hybridus* állományait is néhányszor elfektette a patak hirtelen jött nagy vízhozama. 1998 július 24-én a másfél méter magas acsalapú-állományban, a patak két oldalán összesen 19 *Orobanche*-hajtást találtam magányosan vagy 3-5-ös csoportokban a *Petasites hybridus* gyökeiben. Sejtésem beigazolódott, valóban az *O. flava* előfordulását találtam meg, mely nemcsak a Mecsek-hegységre, hanem a Dél-Dunántúlra (a *Praeilyricum* flórávidékre) is új! A szádorok magassága 15–35 cm között változott, a patak átlagos vízszintjétől 10–40 cm-rel magasabban nőttek és összesen 11 acsalapú-növényen élőködtek. A patak által kimosott példányon megfigyeltem, hogy az acsalapú gyökfőjén képződött golyvás vastagodásból nőttek ki a virágzó *Orobanche*-hajtások. A terület tengerszint feletti magassága 350 m és a patak völgye É-D-i irányú.

1. táblázat. Az *Orobanche flava* és gazdanövényei ökológiai indikátor-értékei (HORVÁTH et al. 1995 nyomán)

	<i>Tussilago farfara</i>	<i>Petasites hybridus</i>	<i>Orobanche flava</i>
RZ	3-4	3-4	4-5
TB	5	6	4
WB	5	8	5

Az *Orobanche flava*-t (hazánkban) inkább a montán-szubmontán lomblevelű erdők övéhez (TB=5-6), a semleges-enyhén mészkedvelő (RZ=3-4) és a nedvességjelző, de rövid elárasztást is eltűrő növények (WB=8) kategóriába sorolnám.

Az utóbbi időben a fajnak korábban nem ismert hazai állománya került elő a Bükk-hegységből (HOITSY-SZERÉNYI, 1998) és a korábbról ismert (TALLÓS 1956) bakonyi lelőhelye újbóli megerősítést nyert (BÖLÖNI et al. 1997). A Börzsönyben utoljára

1982-ben észlelték (vö.: HOITSY-SZERÉNYI, 1998). Érdemes vegetációs időszakon kívül vizsgálni az acsalapú-állományokat, mert ilyenkor könnyebb ráakadni e hazánkban valószínűleg elterjedtebb, de mindeneddig ritkának ismert faj esetleges további lelőhelyeire.

Zusammenfassung

Erstnachweis von Orobanche flava Mart. für Südungarn

Zs. I. TÓTH

Im Spätherbst 1997 stieß der Autor im östlichen Teil des Mecsek-Gebirges, entlang des Völgység-Baches (Gemarkung Magyaregregy), auf Stengel einer auf *Petasites hybridus* schmarotzenden *Orobanche*-Art. Die Pflanze erwies sich zur Blütezeit im Juni 1998 erwartungsgemäß als die für Ungarn seltene, bisher aus Süd-Transdanubien nicht bekannte *Orobanche flava* Mart. Der Autor verweist auf die bedeutenden Differenzen bei den ökologischen Indikatorwerten der Art und ihrer Wirtspflanzen in der ungarischen Fachliteratur.

Irodalom

- BÖLÖNI J. et al. (1997): Új adatok az Északi-Bakony flórájának ismeretéhez. – *Kitaibelia* 2 (1): 13-19.
- BÖLÖNI J. – KIRÁLY G. (1997): A Bakony florisztikai feltárásának részeredményei. – *Kitaibelia* 2 (2): 210-212.
- HOITSY GY. – SZERÉNYI J. (1998): A martilapu szádorgó (*Orobanche flava* Mart.) a Bükk-hegységben: új hazai adat. – *Kitaibelia* 3 (1): 97-98.
- HORVÁTH F. és mtsai (1995): Flóra adatbázis 1.2. Taxonlista és attribútum-állomány. – Vácátót, (1996), 267 pp.
- SIMON T. (1992): A magyarországi edényes flóra határozója. - Tankönyvkiadó, Bp. 892 pp.
- TALLÓS P. (1956): Érdekes és újabb florisztikai adatok a Bakonyból és Magyarország egyéb tájairól. – *Bot. Közlem.* 46 (3-4): 313-314.